

Gáztörvények

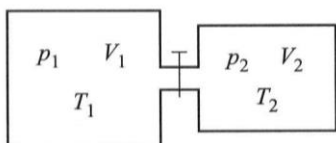
Tesztfeladatok

1046. A gázok jellemzésére állapotjelzőket (nyomás, térfogat, hőmérséklet, anyagmennyiség) használunk. Vizsgáljunk zárt tartályban elhelyezkedő, egyensúlyban lévő héliumgázt! Felezzük meg egy fallal a tartályt! Válassza ki az igaz állítást!

- A) A nyomás és az anyagmennyiség feleződik.
- B) A nyomás és a hőmérséklet feleződik.
- C) A térfogat és az anyagmennyiség feleződik.
- D) A hőmérséklet és az anyagmennyiség feleződik.

1047. Két, hőszigetelő anyagból készült gáztartályt csappal ellátott cső köt össze. A tartályokban lévő, azonos minőségű gázok állapotjelzői p_1 , V_1 , T_1 , illetve p_2 , V_2 , T_2 . Adott pillanatban a csapot kinyitjuk, és elegendő ideig várunk. Válassza ki a folyamattal kapcsolatos hamis állítást!

A) A csap kinyitása után a gáz a nagyobb nyomású tartályból kezd áramlani a kisebb nyomású tartályba.

B) A kialakuló közös hőmérséklet a tartályok méreteitől függetlenül, minden esetben $\frac{T_1 + T_2}{2}$ értékű lesz.

C) Az egyensúlyi állapotban a gázok nyomása mindkét tartályban azonos lesz.

D) A folyamat végén a gázok sűrűsége mindkét tartályban azonos lesz.

1048. A gázok milyen állapotjelzői között fogalmaz meg összefüggést a Boyle–Mariotte-törvény? Válassza ki az igaz választ!

- A) A gázok nyomása és hőmérséklete között.
 B) A gázok térfogata és nyomása között.
 C) A gázok térfogata és hőmérséklete között.
 D) A gázok térfogata és nyomása között, ha a gáz tömege és hőmérséklete állandó.

1049. Milyen feltételek esetén igaz Gay-Lussac I. törvénye? Jelölje meg az igaz választ!

- A) A gáz hőmérséklete és tömege állandó. B) A gáz térfogata és tömege állandó.
 C) A gáz nyomása és tömege állandó. D) A gáz nyomása állandó.

1050. Milyen feltételek esetén igaz Gay-Lussac II. törvénye? Válassza ki az igaz választ!

- A) A gáz térfogata és tömege állandó. B) A gáz hőmérséklete állandó.
 C) A gáz nyomása és tömege állandó. D) A gáz térfogata állandó.

1051. A mellékelt táblázat dugattyúval elzárt hengerben lévő, állandó hőmérsékletű gáz nyomása és térfogata közti kapcsolatot mutatja.

p (kPa)	120	60	
V (dm ³)	5		3

Válassza ki a helyesen kitöltött táblázatot!

- A)

p (kPa)	120	60	72
V (dm ³)	5	2,5	3

 B)

p (kPa)	120	60	200
V (dm ³)	5	10	3
- C)

p (kPa)	120	60	80
V (dm ³)	5	14	3

 D)

p (kPa)	120	60	90
V (dm ³)	5	2	3

1052. Gay-Lussac I. törvénye, amely a gázok hőtágulására vonatkozik, többféle formában fogalmazható meg. Viszonylag egyszerűbb alakú, ha a hőmérsékletet az abszolút hőmérsékletei skálán (Kelvin-skálán) mérjük. Válassza ki az alábbiak közül, hogy melyik a két összetartozó megfogalmazás, ha V_0 a gáz 0 °C hőmérsékleten mért térfogatát jelenti!

- A) $\Delta V = \frac{1}{273 \text{ °C}} V_0 \Delta T$, és $\frac{p}{T} = \text{állandó}$.
 B) $\Delta V = \frac{1}{273 \text{ °C}} V_0 \Delta T$, és $pV = \text{állandó}$.
 C) $\Delta V = \frac{1}{273 \text{ °C}} V_0 \Delta T$, és $\frac{V}{T} = \text{állandó}$.

II.

1053. A mellékelt táblázat hiányosan tartalmazza az állandó tömegű ideális gáz térfogatát és hőmérsékletét egy folyamat során.

V (dm ³)	8	10		6
T (K)	300	375	450	

Válassza ki, hogy melyik az egyetlen helyesen kitöltött táblázat!

- A)

V (dm ³)	8	10	11	6
T (K)	300	375	450	200

 B)

V (dm ³)	8	10	12	6
T (K)	300	375	450	225
- C)

V (dm ³)	8	10	15	7,5
T (K)	300	375	450	225

 D)

V (dm ³)	8	10	14	7
T (K)	300	375	450	225

1054. Az alábbi táblázat az állandó tömegű ideális gáz nyomásának és térfogatának összefüggését tartalmazza egy folyamat során. Milyen folyamatot végez a gáz, milyen összefüggés van az állapotjelzők között? Válassza ki az igaz állítást!

p (kPa)	140	112	70
V (dm ³)	8	10	16

- A) A folyamat során a gáz hőmérséklete nem állandó, és $p \cdot V = \text{állandó}$.
- B) A folyamat során a gáz nyomása a térfogattal egyenesen arányos, azaz $\frac{p}{V} = \text{állandó}$.
- C) A folyamat során a gáz hőmérséklete állandó, és $\frac{p}{V} = \text{állandó}$.
- D) A folyamat során a gáz hőmérséklete állandó, és $p \cdot V = \text{állandó}$.

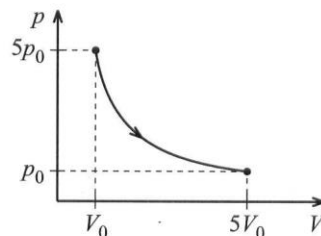
1055. Az alábbi táblázat az állandó tömegű ideális gáz térfogatának és hőmérsékletének összefüggését tartalmazza egy folyamat során. Milyen folyamatot végez a gáz, és milyen összefüggés van az állapotjelzők között? Válassza ki az igaz állítást!

V (dm ³)	7	9,5	11
T (K)	280	380	440

- A) A folyamat során a gáz hőmérséklete nem állandó, és $T \cdot V = \text{állandó}$.
- B) A folyamat során a gáz térfogata a hőmérséklettel fordítottan arányos, azaz $T \cdot V = \text{állandó}$.
- C) A folyamat során a gáz nyomása állandó, és $\frac{V}{T} = \text{állandó}$.
- D) Az adatok alapján nem dönthető el, hogy milyen folyamatról van szó.

1056. Adott mennyiségű ideális gáz állapotváltozását a mellékelt, nyíllal jelzett grafikon mutatja, amely egyenlő szárú hiperbola. Válassza ki a hamis állítást!

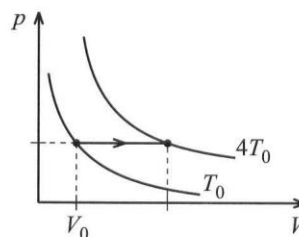
- A) A gáz izotermikus folyamatot végez.
- B) Abban az állapotban, amikor a gáz térfogata $2V_0$, akkor a gáz nyomása $2,5p_0$.
- C) Abban az állapotban, amikor a gáz térfogata $4V_0$, akkor a gáz nyomása $1,5p_0$.
- D) Az állapotjelzők között érvényes a $p \cdot V = \text{állandó}$ összefüggés.

II.

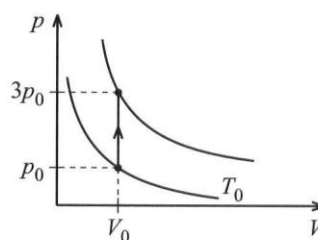
1057. Egy folyamat során a mellékelt, nyíllal jelzett grafikon mutatja az adott mennyiségű ideális gáz állapotjelzői közti kapcsolatot. Válassza ki a hamis állítást!

- A) A végállapotban, $4T_0$ hőmérsékleten a gáz térfogata $4V_0$.
- B) A folyamat során a gáz nyomása állandó.
- C) A gáz térfogata egyenesen arányos az abszolút hőmérsékleti skálán mért hőmérséklettel.
- D) Abban az állapotban, amikor a gáz térfogata $2,5V_0$, akkor a gáz hőmérséklete $2T_0$.

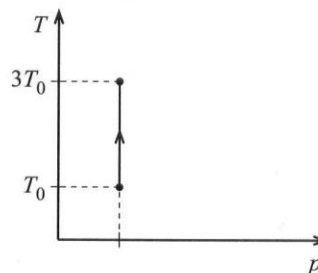
1058. Egy folyamat során a mellékelt, nyíllal jelzett grafikon mutatja az adott mennyiségű ideális gáz állapotjelzői közti kapcsolatot. Válassza ki a hamis állítást!

- A) A végállapotban a gáz hőmérséklete $2,5T_0$.
- B) A folyamat során a gáz térfogata állandó.
- C) A gáz abszolút hőmérsékleti skálán mért hőmérséklete egyenesen arányos a gáz nyomásával.
- D) Abban az állapotban, amikor a gáz hőmérséklete $2,2T_0$, akkor a gáz nyomása $2,2p_0$.

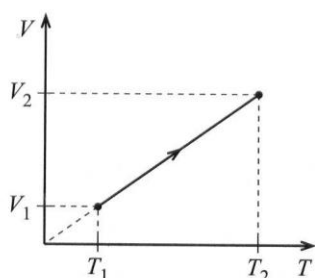
* **1059.** Egy folyamat során a mellékelt, nyíllal jelzett grafikon mutatja az adott mennyiségű ideális gáz állapotjelzői közti kapcsolatot. Válassza ki a hamis állítást!

- A) A gáz térfogata a folyamat során 3-szorosára növekszik.
- B) Az ábráról leolvasható, hogy $p = \text{állandó}$, így a gáz térfogata egyenesen arányos a Kelvin-skálán mért hőmérséklettel.
- C) Az ábra alapján eldönthető, hogy a gáz térfogata változik.
- D) A nyomás állandósága azzal van kapcsolatban, hogy a folyamatot $V-T$ grafikonon ábrázoló szakasz meghosszabítása nem megy át az origón.

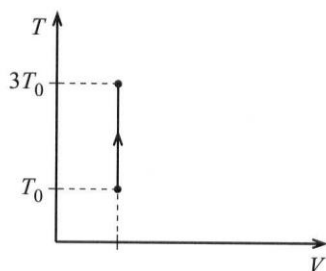

II.

- * **1060.** Egy folyamat során a mellékelt, nyíllal jelzett grafikon mutatja az adott mennyiségű ideális gáz állapotjelzői közti kapcsolatot. Válassza ki az igaz állítást!

- A) Nem dönthető el, hogy milyen folyamatról van szó.
 B) A folyamat során a gáz nyomása növekszik.
 C) Az ábra alapján $\frac{V}{T} = \text{állandó}$, ezért a folyamat során a gáz nyomása állandó.
 D) A folyamat kezdeti szakaszán a gáz nyomása növekszik, majd csökken. A kezdő- és a végállapotban azonban a gáz nyomása azonos.

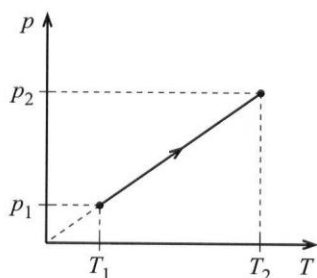

- * **1061.** Egy folyamat során a mellékelt, nyíllal jelzett grafikon mutatja az adott mennyiségű ideális gáz állapotjelzői közti kapcsolatot. Válassza ki a hamis állítást!

- A) A térfogat állandósága azzal van kapcsolatban, hogy a folyamatot p - T grafikonon ábrázoló szakasz meghosszabítása nem megy át az origón.
 B) Az ábra alapján eldönthető, hogy a gáz nyomása változik.

- C) Az ábráról leolvasható, hogy $V = \text{állandó}$, így a gáz nyomása egyenesen arányos a Kelvin-skálán mért hőmérséklettel.
 D) A gáz nyomása a folyamat során 3-szorosára növekszik.

- * **1062.** Egy folyamat során a mellékelt, nyíllal jelzett grafikon mutatja az adott mennyiségű ideális gáz állapotjelzői közti kapcsolatot. Válassza ki az igaz állítást!

- A) A folyamat során a gáz térfogata növekszik.
 B) Nem dönthető el, hogy milyen folyamatról van szó.
 C) A folyamat kezdeti szakaszán a gáz térfogata növekszik, majd csökken. A kezdő- és a végállapotban azonban a gáz térfogata azonos.
 D) Az ábra alapján $\frac{p}{T} = \text{állandó}$, ezért a folyamat során a gáz térfogata állandó.

- 1063.** Válassza ki a hamis állítást!

- A) Az egyesített gáztörvény csak akkor érvényes, ha a gáz mennyisége nem változik.
 B) Az egyesített gáztörvényből a Boyle–Mariotte-törvény könnyen származtatható.
 C) A Gay-Lussac-törvények nem következnek az egyesített gáztörvényből.
 D) Az egyesített gáztörvény $\frac{pV}{T} = \text{állandó}$ alakja csak akkor használható, ha a hőmérsékletet az abszolút hőmérsékleti skálán mérjük.

p	$3p_0$		$1,5p_0$
V	V_0	$2V_0$	
T	$2T_0$	T_0	$1,5T_0$

A)

p	$3p_0$	$0,8p_0$	$1,5p_0$
V	V_0	$2V_0$	$1,2V_0$
T	$2T_0$	T_0	$1,5T_0$

C)

p	$3p_0$	$1,2p_0$	$1,5p_0$
V	V_0	$2V_0$	$1,5V_0$
T	$2T_0$	T_0	$1,5T_0$

1064. Mérésekkel ideális gáz állapotjezőit vizsgáljuk. Az alábbi táblázat azonban még hiányos. Melyik táblázat tartalmazza a helyes adatokat?

B)

p	$3p_0$	$0,75p_0$	$1,5p_0$
V	V_0	$2V_0$	$1,8V_0$
T	$2T_0$	T_0	$1,5T_0$

D)

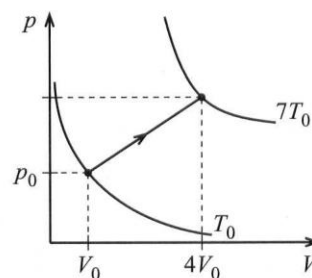
p	$3p_0$	$0,75p_0$	$1,5p_0$
V	V_0	$2V_0$	$1,5V_0$
T	$2T_0$	T_0	$1,5T_0$

1065. Egyik végén zárt hengerben lévő dugattyú ideális gázt zár el. A gáz térfogatát és hőmérsékletét változtatni tudjuk. A gáz térfogata felére csökkent, míg a Kelvin-skálán mért hőmérséklete 1,5-szeresére növekedett. Hogyan változott a gáz nyomása? Válassza ki a helyes választ!

- A) A gáz nyomása 3-szorosára növekedett.
 B) A gáz nyomása nem változott.
 C) A gáz nyomása 2,5-szeresére növekedett.
 D) A gáz nyomása 1,5-szeresére növekedett.

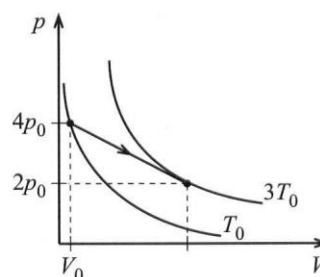
* **1066.** Adott mennyiségű gáz az ábrán látható, nyíllal jelzett folyamatot végzi. Válassza ki a folyamatra vonatkozó hamis állítást!

- A) A gáz nyomása lineáris függvénye a térfogatnak.
 B) A folyamat során a pV szorzat növekszik.
 C) A gáz nyomása a végállapotban $3p_0$.
 D) A gáz hőmérséklete nem lineáris függvénye a térfogatnak.

* **1067.** Adott mennyiségű gáz az ábrán látható, nyíllal jelzett folyamatot végzi. Válassza ki a folyamatra vonatkozó hamis állítást!

- A) A gáz nyomása a folyamat során állandóan csökken.
 B) A gáz térfogata a végállapotban $5V_0$.
 C) A gáz tágul, tehát a térfogata folyamatosan növekszik.
 D) A pV szorzat változását elemezni kell, nem biztos, hogy végig növekszik a folyamat során.

II.

1068. Számoljuk ki valamennyi ideálisnak tekinthető gázra a $\frac{pV}{nT}$ mennyiséget!

Mit állapíthatunk meg erről a mennyiségről? Válassza ki az igaz állítást!

A) Minden gázra nézve más értéket kapunk, tehát függ az anyagi minőségtől.

B) Valamennyi gázra nézve azonos értéket ad, és értéke $5 \frac{\text{J}}{\text{mol} \cdot \text{K}}$.

C) Valamennyi gázra nézve azonos értéket ad, és értéke $8,314 \frac{\text{J}}{\text{mol} \cdot \text{K}}$.

D) Értéke függ a gáz szabadsági fokától.

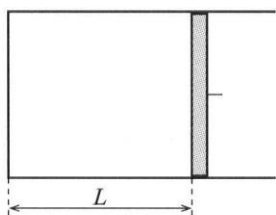
1069. Ha a kerékpárt kint hagyjuk a napon, a gumikban lévő levegő milyen állapotváltozáson megy át?

A) Változik a nyomása és a térfogata. B) Változik a nyomása és a hőmérséklete.

C) Változik a térfogata és a hőmérséklete. D) Mindhárom állapotjelző változik.

Számításos feladatok

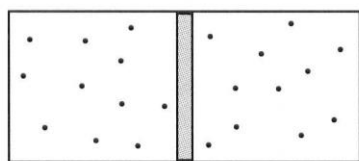
1070. Egy hengerben állandó hőmérsékleten gázt sűrítünk össze úgy, hogy térfogata 7 dm^3 -ről 4 dm^3 -re csökken, miközben a nyomása 90 kPa -al megváltozik. Határozzuk meg a gáz kezdeti nyomását!

1071. Egy hővezető anyagból készült, egyik végén zárt hengerben lévő levegőt mozgatható dugattyú zár el. A levegőoszlop hosszúsága L . Hányszorosra változik a levegő nyomása, ha a dugattyút $\frac{L}{4}$ távolsággal lassan elmozdítjuk

a) balra; b) jobbra?

1072. Egyik végén zárt, 1 dm^2 keresztmetszetű hengerben lévő, jól záró dugattyú 7 dm hosszúságú levegőoszlopot zár el. A külső légnyomás 10^5 Pa . Mekkora távolsággal tudjuk elmozdítani befelé a dugattyút állandó hőmérsékleten, ha maximálisan 400 N nyomóerőt tudunk kifejteni?

* **1073.** Mindkét végén zárt, hővezető anyagból készült hengerben jól záró dugattyú van. Kezdetben a dugattyú középen helyezkedik el. Ekkor a dugattyú két oldalán lévő ritkított gázok nyomása $7 \cdot 10^3 \text{ Pa}$. A külső hőmérséklet állandó. A dugattyút lassan jobbra húzzuk addig, amíg a jobb

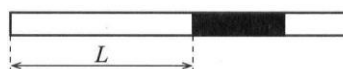
oldali gáz térfogata negyedére nem csökken. Határozzuk meg a dugattyú két oldalán lévő gázok nyomásának különbségét!

* **1074.** A tó alján képződő gázbuborék a tóban felemelkedik, és mire a felszínre ér, térfogata éppen 2,5-szerese a tó alján kialakult térfogatnak. A tó vizének hőmérséklete állandónak tekinthető. A külső légnyomás 10^5 Pa, a víz sűrűsége $1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$.

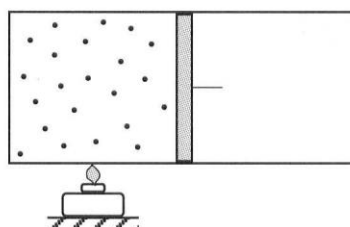
Milyen mély a tó?

1075. Dugattyúval ellátott hengerben 0°C hőmérsékletű, 8 dm^3 térfogatú oxigén van. Mekkora lesz az oxigén térfogata, ha állandó nyomáson 120°C hőmérsékletre melegítjük?

1076. Az ábrán látható vékony csőben lévő gázoszlop hossza $L = 58 \text{ cm}$. A gáz kezdeti hőmérséklete 17°C . Mennyivel mozdul el a higanyszál a csőben, ha a gáz hőmérsékletét 60 K -nel megnöveljük?

1077. Vízszintes, egyik végén zárt hengerben lévő, súrlódásmentesen mozgó dugattyú meghatározott mennyiségű levegőt zár el. A levegőt melegíteni kezdjük. A levegő Kelvin-skálán mért hőmérsékletét 1,6-szeresére növeljük, aminek következtében a levegő térfogata $0,75 \text{ dm}^3$ -rel megnövekszik. Mekkora volt a levegő térfogata a melegítés előtt?

1078. Állandó tömegű gáz állandó nyomáson lejátszódó folyamata esetén változik a gáz térfogata, így a sűrűsége is. Hányszorosára változik a gáz Kelvin-skálán mért hőmérséklete, ha új sűrűsége a kezdeti sűrűség $0,4$ -szerese?

1079. Zárt gázpalackban 27°C hőmérsékletű, $2,4 \cdot 10^5$ Pa nyomású nitrogén van. Mennyi a nitrogén nyomása -13°C hőmérsékleten?

1080. Hányszorosára nő a gáz nyomása az izzólámpában, ha a hőmérséklete 22°C -ről 258°C -ra növekszik?

1081. A 3 cm^2 keresztmetszetű, egyik végén zárt, 17°C hőmérsékletű levegőt tartalmazó fémhenger másik végét gumidugóval bedugjuk, és a fémhengert melegíteni kezdjük. A külső légnyomás 10^5 Pa, a gumidugót 9 N nagyságú súrlódási erő fékezi. Mekkora a levegő hőmérséklete, amikor a dugó kirepül a hengerből?

1082. Héliummal töltött, nagyon rugalmas meteorológiai hőlégballon térfogata 27°C hőmérsékleten és 10^5 Pa nyomáson $1,2 \text{ m}^3$. Mekkora lesz a ballon térfogata olyan magasságban, ahol a hélium nyomása $1,2 \cdot 10^4$ Pa, a hőmérséklet pedig -33°C ?

II.

1083. Tehergépkocsi motorjának hengerében a levegő hőmérséklete a sűrítőütem végére $40\text{ }^\circ\text{C}$ -ról $300\text{ }^\circ\text{C}$ -ra nőtt, térfogata pedig $0,75\text{ dm}^3$ -ről $0,15\text{ dm}^3$ -re csökkent. Mekkora lesz a nyomás a sűrítőütem végén, ha kezdetben $9 \cdot 10^4\text{ Pa}$ volt?

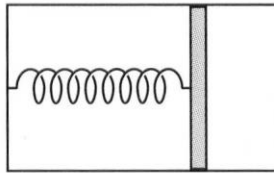
1084. Az egyik végén zárt, állandó keresztmetszetű, vízszintes üvegcsőben lévő levegőt higanyoszlop zár el a külső levegőtől. A bezárt levegőoszlop hossza 20 cm , hőmérséklete $20\text{ }^\circ\text{C}$. Az üvegcsövet addig melegítjük, amíg a levegőoszlop hossza 24 cm -re nem nő. Mekkora ez esetben a bezárt levegő hőmérséklete? Alkalmassá tehető-e ez az eszköz hőmérsékletmérésre?

* **1085.** A 20 dm^3 térfogatú tartályban $3 \cdot 10^5\text{ Pa}$ nyomású, 289 K hőmérsékletű nitrogéngáz van.

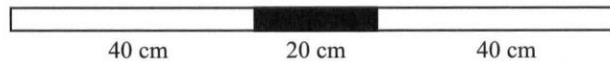
a) Hány mól gázt töltöttek a tartályba?

b) Mekkora a tartályban lévő gáz tömege?

* **1086.** Az egyik végén zárt, 1 dm^2 keresztmetszetű hengerben súrlódásmentesen mozgó dugattyút a henger bal oldali végével nyújtan, $1000\frac{\text{N}}{\text{m}}$ direkciós erejű rugó köti össze. A hengerben 6 dm^3 térfogatú, 10^5 Pa nyomású, 300 K hőmérsékletű levegő van. Milyen hőmérsékletre kell felmelegíteni a levegőt, hogy a dugattyú 2 dm -rel elmozduljon?

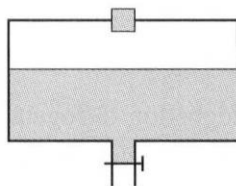

* **1087.** Vízszintesen tartott, mindkét végén beforrasztott, egyenletes keresztmetszetű 1 m hosszú csőbe p_0 nyomású gáz van bezárva úgy, hogy a cső közepén

20 cm hosszúságú higanycsepp helyezkedik el. A csövet függőleges helyzetbe fordítva, a gázok Kelvin-skálán mért hőmérsékletét háromszorosára növelve, a higany 10 cm -rel lejjebb csúszik. Határozzuk meg az eredeti p_0 nyomást!

Jelenségek, kísérletek, kérdések

* **1088.** Csappal ellátott, zárt tartály felső lapján gumidugóval ellátott nyílás van. A tartályban víz, felette pedig a külső légnyomással megegyező nyomású levegő található. A csapot kinyitva mi történik? Hogyan lehet elérni, hogy az összes víz kifolyjon?